

IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSIYALARNING ROLI

Zoirov Lazizbek Otabek o'g'li

Geologiya fanlari Universiteti, talaba

Annotasiya: *Ushbu maqolada innovatsiyalar iqtisodiyot rivojlanishining eng xarakterli xususiyatlaridan biriga aylanib borayotgani va bozor rivojlanishini tezlashtiruvchi omil sifatida tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy dunyoda innovatsiyalardan keng foydalanish - tadbirkorlikni jadal rivojlantirish orqali erishish mumkin bo'lgan taklif va tavsiyalar mavjud.*

Kalit so'zlar: *innovatsiya, kapital, innovatsion jarayon, ishlab chiqarish omillari, innovatsion strategiya, innovatsion tadbirkorlik.*

KIRISH

Hozirgi vaqtda innovatsiyalar iqtisodiyot rivojlanishining eng xarakterli xususiyatlaridan biriga aylanmoqda. So'nggi paytlarda bu nom ekzotik, noma'lum va hatto professionallar orasida ham unchalik Ravshan bo'lmagan narsani eslatdi, ammo endi yangilikning o'zi ham, uning tushunchalari ham dunyoni tezda zabt etmoqda. Innovatsion jarayonda jiddiy rol o'ynaydigan va innovatsiyalarni korxonalar uchun strategik manbaga aylantiradigan xalqaro kapital bozori kengaymoqda, bu borada yangi moliyaviy tuzilmalar yordam bermoqda. Rivojlangan mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, innovatsiyalarga ko'pincha odamlarning bevosita salbiy munosabati va pozitsiyasi to'sqinlik qiladi. Biroq, O'zbekistonda paradoksal vaziyat rivojlanmoqda, demak, butun jamiyat innovatsion jarayonlarga ijobiy munosabat va qo'llab-quvvatlamoda. Xususan, bu O'zbekistonda qabul qilingan ko'plab normativ-huquqiy hujjatlarda va ijtimoiy tarmoqlarda keng muhokama qilinayotgan qonun loyihalarida o'z aksini topgan. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasini amalga oshirish bo'yicha davlat dasturi to'g'risida "gi farmoni "faol tadbirkorlik, innovatsion g'oyalar va texnologiyalarni qo'llab-quvvatlash yili" O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 22 yil 2018 yanvardagi qarori, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori. O'zbekiston Respublikasi prezidenti No. 5975 yil 26 martdagi PF-2020 "iqtisodiyotni rivojlantirish va qashshoqlikni kamaytirish bo'yicha davlat siyosatini tubdan yangilash chora-tadbirlari to'g'risida", yo'q. 4653 yil 26 martdagi PQ-2020" O'zbekiston Respublikasi iqtisodiy rivojlanish va kambag'allikni qisqartirish vazirligi va uning tizimidagi tashkilotlar faoliyatini tashkil etish to'g'risida", No. Ular orasida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 17 yil 2021 fevraldagi "O'zbekiston Respublikasi iqtisodiy rivojlanish va kambag'allikni qisqartirish vazirligi huzuridagi tadbirkorlikni rivojlantirish agentligi faoliyatini samarali tashkil etish to'g'risida"gi qarori kabi me'yoriy hujjatlar bor. Ushbu hujjatlarni qabul qilishdan maqsad tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish, yangi

tadbirkorlarning paydo bo'lishi va rivojlanishi uchun qulay shart-sharoitlarni yaratish, innovatsion tizimning salohiyati va samaradorligini oshirish, innovatsiyalar uchun qulay me'yoriy, moliyaviy va axborot muhitini yaratishdir. Shuningdek, sohada raqobatbardoshlik va mahsuldorlikni oshirish, yuqori texnologiyali mahsulotlar ulushini ko'paytirishga ko'maklashish, ishlab chiqarishni ko'paytirish va ishlab chiqarish va eksport tarkibidagi ulushni ko'paytirish, innovatsion texnologiyalarni qo'llash va guruhning ilg'or boshqaruvini kengaytirish.

Tadqiqot ishining maqsadi iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishiga ko'maklashish, yangi tadbirkorlarni yaratish orqali tizimning salohiyati va samaradorligini oshirishdan iborat. Tadqiqotning maqsadi sohada raqobatbardoshlik va samaradorlikni oshirish bosqichlarini o'rganish va uning o'ziga xos xususiyatlarini asoslashdan iborat; yuqori texnologiyali mahsulotlar ulushini ko'paytirishni rag'batlantirish, ishlab chiqarishni ko'paytirish va ishlab chiqarish va eksport tarkibidagi ulushni ko'paytirish, innovatsion texnologiyalar va ilg'or menejmentni qo'llashni kengaytirish unga ta'sir etuvchi omillarni aniqlashdan iborat.

Mavzu bo'yicha adabiyotlarni tahlil qilish

Ba'zi mualliflarning fikricha, an'anaviy iqtisodiyot ham, boshqa asosda rivojlanayotgan yangi iqtisodiyot ham mavjud. Bizning fikrimizcha, ushbu ikki modelni qarama-qarshi qo'ymasdan ikkalasining ham ijobiy tomonlaridan foydalanish o'rinli bo'ladi, chunki an'anaviy iqtisodiyotning markazida yangisi asta-sekin rivojlanib borishini namoyish etadi. Darhaqiqat, zamonaviy dunyoda innovatsiyalar ishlab chiqarish omiliga aylangani haqiqatdir. Ma'lumki, an'anaviy ravishda ishlab chiqarishning uchta omili mavjud: er, mehnat va kapital. Ularni birinchi bo'lib J. B. Sey tahlil qilgan.[1] ayni paytda, bu omillar, odatda, shunday qilib rivojlantirishda axborot rolini ta'kidlab, shuningdek, axborot omil, ayrim mualliflar ko'ra, tadbirkorlar qobiliyatini va o'z ichiga oladi economy.In bizning fikrimiz, tadbirkorlarning imkoniyatlarini innovatsiyalar yoki ikkalasi bilan almashtirish yanada to'g'ri bo'ladi an'anaviy omillar bilan ham omil. Hozirgi vaqtda ishlab chiqarish omillarini o'rganish orqali tahlil yanada chuqurroq olib borilmoqda va har bir omil parchalanadi. Er yoki tabiiy omillar-tadbirkorlikning asosi sifatida foydalanish uzoq muddatli raqobatdosh ustunliklarni ta'minlamaydigan omillardir. Bundan tashqari, tabiiy resurslarning ko'p turlari tiklanmaydi va bir muncha vaqt o'tgach tugashi mumkin. Boshqa tomondan, innovatsion omil deyarli tugamaydi va u ishlab chiqarishga kiritilishi mumkin bo'lgan innovatsiyalarni keltirib chiqaradi; ularning kengayishi uzoq muddatli raqobatbardoshlikni ta'minlashi mumkin, chunki u hozirgi vaqtda yangi, ayniqsa rivojlangan omillarga asoslangan. Aslida, bunday nuqtai nazarni "mutlaqo yangi" deb atash mumkin emas."Ishlab chiqarish omillarini tahlil qilib, yuqorida aytib o'tilgan" Sey " tadbirkorning rolini ta'kidlaydi, chunki u ishlab chiqarishning quyidagi omillarini muvofiqlashtiradi: er, kapital va ishchi kuchi, shuningdek u juda keng foydalangan mehnat omili, shu jumladan nafaqat mehnat, balki ilmiy xulosalar va zarur bilimlar mahsulot ishlab chiqarish va ishlab chiqarishni tashkil etish uchun .

Bu fikrni ingliz olimi G. A. Gobson yanada yorqinroq ifoda etdi va ishlab chiqarish omillariga ijodiy qobiliyatlarni ham kiritdi.[1] iqtisodiy tizimning yangi mahsulotlar paydo bo'ladigan, yangi bozorlar paydo bo'ladigan, yangi texnologiyalar joriy etiladigan qismini tahlil qilib, uni "ishlab chiqarishning progressiv sohasi."Endi biz uni innovatsion iqtisodiyot deb ataymiz.

Albatta, innovatsiya kabi hodisani o'rganish jarayonida ikki olim, ya'ni N. Kondratiev va avstriyalik J.A. Shumpeterning ismlarini unutmaslik kerak. Aynan Shumpeter o'zining "iqtisodiy rivojlanish nazariyasi" tadqiqotida innovatsiya tushunchasini birinchi bo'lib ta'riflagan.[3] u innovatsiyalarni tijorat muammolarini hal qilishga qaratilgan mavjud ishlab chiqarish omillarining ilmiy va tashkiliy kombinatsiyasi sifatida talqin qildi. Shumpeter innovatsiyalarda iqtisodiy tizimlarning rivojlanish manbasini bevosita payqadi. Chunki o'ziga xos kontent innovatsiyasi-bu beshta odatiy o'zgarishlarga e'tibor berib, ular ta'kidlagan o'zgarishdir:

Yangi texnologiyalar, yangi texnologik jarayonlar yoki yangi ishlab chiqarish bozorlarini ta'minlash;

Yangi xususiyatlarga ega mahsulotlarni joriy etish;

Yangi xom ashyolardan foydalanish;

Ishlab chiqarishni tashkil etish va ishlab chiqarishni moddiy-texnik ta'minotdagi o'zgarishlar;

Yangi bozorlarning paydo bo'lishi.

Bundan tashqari, u innovatsiya kontseptsiyasidan foydalanib, uni o'zgarishlar sifatida talqin qildi, uning maqsadi yangi ishlab chiqarish va yangi ishlab chiqarishni tashkil etish shaklida iste'mol tovarlari, transport vositalarining yangi turlarini joriy etish va ulardan foydalanishdir.

Innovatsiya tavsifida Shumpeter har doim ushbu jarayonda tadbirkorning rolini ta'kidlab kelgan, chunki aynan tadbirkor harakatlantiruvchi kuch bo'lib, yangi ixtirolarni amalga oshiradi va mukofot sifatida benefitsiar bo'ladi.

Hamma ixtirolar innovatsiyalarga aylanmaydi. Innovatsiyalar-bu foyda keltiradigan va bozor talabini qondiradigan ixtirolar. Boshqacha qilib aytganda, ilm-fan tufayli amalga oshadigan g'oya paydo bo'ladi va keyingi qadam g'oyani tijoratlashtirish, ixtironi innovatsiyaga aylantirish, daromad olishdir. Unda aytilishicha: agar fan pulni bilimga aylantiradigan jarayon bo'lsa, innovatsiya bu bilimlarni qo'shimcha qiymatga ega pulga aylantiradigan jarayondir. Kondratiev iqtisodiy tsikllar (to'lqinlar) turli uzunliklarga ega degan fikrni asosladi: uzoq - 48-55 yil, o'rta - 7-11 yil va qisqa - 3-3,5 yil. Uning eng muhim hissasi uzoq to'lqinlarni o'rganish bilan bog'liq. O'z nazariyasini asoslash uchun u eng rivojlangan to'rtta davlat - Buyuk Britaniya, Frantsiya, Germaniya va AQShni qamrab olgan juda ko'p faktik materiallarni tahlil qildi. O'tkazilgan tadqiqotlar narxlar dinamikasi, foiz stavkalari, ish haqi, tashqi savdo hajmi va asosiy sanoat tovarlari dinamikasi bilan bog'liq edi. Tahlil qilinayotgan vaqt 140 yilgacha uzaytirildi. Tadqiqot uzoq to'lqinlarning mavjudligini tasdiqladi va sabablardan biri sifatida fan, uning kashfiyotlari, fan va texnika

rivojlanishining notekisligi, innovatsiyalar va boshqalar qayd etildi. (Kondratiev N. (1925)). [3] Kondratiev uzoq to'lqinlar bilan bog'liq empirik naqshlarni kashf etdi. To'lqin rivojlanishidan oldin va uning boshida jamiyatning iqtisodiy hayotida texnologiyaning sezilarli o'zgarishlari bilan bog'liq chuqur o'zgarishlar ro'y beradi (muhim texnologik kashfiyotlar va ixtirolar sodir bo'lgan). U ilmiy-texnik yangiliklarni asosiy omil deb hisobladi. Innovatsiya iqtisodiy muhitni o'z tendentsiyasidan yuqori tendentsiyaga o'zgartirib, hayajonni keltirib chiqaradi. Kondratiev, shuningdek, innovatsiyalar vaqt bo'yicha notekis bo'linganligini ko'rsatdi. Ular guruhlarda yoki zamonaviy ma'noda klasterlarda paydo bo'ladi. Shuning uchun Kondratiev tadqiqotida biz Klaster yondashuvidan foydalanishning birinchi misollaridan birini topishimiz mumkin. Hozirgi vaqtda Kondratiev tavsiyalaridan innovatsion strategiyalarni ishlab chiqishda ham foydalanish mumkin.[4] texnologik tsikllarning roli iqtisodiyot va jamiyat rivojlanishida namoyon bo'ladi, bu bir tomondan kapital ishlab chiqarish massasini ko'paytiradi, shuningdek uning texnologik darajasini oshiradi. Boshqa tomondan, ta'lim va malakaning yaxshilanishi tufayli ishchi kuchi va menejmentning malaka darajasi oshadi. Vaqt o'tishi bilan, ishlab chiqarishning texnologik darajasiga yuqori darajada erishish bilan, ishchi kuchining innovatsion xususiyatlari eng tez rivojlanayotgan xususiyatlardir, chunki malakali ishchi kuchi nafaqat yangi texnologiyalarni tezroq o'zlashtiradi va ulardan samaraliroq foydalanadi, balki ushbu texnologiyalarni ishlab chiqarishda ham yaratadi.

Shumpeter C. A. o'zining "biznes tsikllari" (1939) asarida N. Kondratievning uzoq to'lqinli nazariyasini o'zining yangilik nazariyasi bilan birlashtirib, natijada rivojlanishning dastlabki tsiklik nazariyasini ishlab chiqdi.[4] uning fikricha, iqtisodiyotning tsiklik rivojlanishi ko'p jihatdan tizimning ichki mexanizmi bilan bog'liq va bu innovatsion jarayon.

Tadqiqot metodologiyasi

Maqolada ilmiy abstraktsiya, tahlil va sintez, induksiya va deduksiya usullari qo'llanilgan. Ushbu tadqiqot ma'lumotlari rasmiy manbalardan olingan, taniqli iqtisodchilarning innovatsiyalarning iqtisodiyotni rivojlantirishdagi o'rni haqidagi ilmiy-nazariy qarashlarining qiyosiy tahlili, xorijiy tajribani umumlashirish va mamlakatimizda erishilgan yutuqlar asosida olingan natijalar asosida innovatsion tadbirkorlikni o'rganish.

Tahlil va natijalar

Agar rivojlangan mamlakatlardagi vaziyatni mamlakatimizdagi innovatsion jarayonlar bilan taqqoslasak, hozirgi vaqtda dunyoning rivojlangan mamlakatlari 15 yildan ortiq vaqt davomida innovatsion iqtisodiyot va beshinchi texnologik tsikl (uzoq to'lqin) ta'siri ostida. Shunchaki, beshinchi to'lqinga kirish imkoniga ega bo'lgan mamlakatlar, shunda ham ular nima qilishlari kerak?

Ular birinchi navbatda yangi yuqori texnologiyali sohalarda ilmiy izlanishlarini boshlab, bu mamlakatlarga erisha oladimi? Ko'rib turganingizdek, bu juda muammoli. Biroq, bu ushbu mamlakatlarga, xususan, bizning mamlakatimizda, boshqa davlatlar

tomonidan yaratilgan texnologiyalardan foydalanishga va o'z iqtisodiyotini rivojlantirishda foydalanishga, rivojlangan mamlakatlardan o'zib ketishga harakat qilib, xorijiy investitsiyalarning mamlakatga kirishi uchun imkon qadar ko'proq sharoit yaratishga to'sqinlik qilmaydi. Bir muncha vaqt oldin bu tajriba Yaponiya, Janubiy Koreya va boshqa mamlakatlarda o'tkazilgan. Aslida, innovatsiyalar tomonidan taqdim etilgan imkoniyatlar va globallashuvning ijobiy tomonlari, birinchi navbatda, Janubiy Koreya, Tayvan, Gonkong, Singapur kabi Janubi-Sharqiy Osiyo mamlakatlari (ko'pincha "yo'lbarslar" deb ataladi) tomonidan qo'lga kiritildi. Keltlar "yo'lbars" I-Irlandiya hisoblanadi, innovatsiya sohasidagi etakchilardan biri. Bu davlatlar O'zbekiston uchun paradigma bo'lib xizmat qilishi mumkin, chunki mamlakatimiz o'zining kichik bozori, kam an'anaviy resurslari bilan noyob noan'anaviy resurslaridan foydalangan holda innovatsion yo'lni tanlagan taqdirdagina muvaffaqiyatli rivojlana oladi.

Mamlakatning raqobatbardoshligi alohida korxonalarining raqobatbardoshligi asosida rivojlanadi. Raqobatbardoshlik bilan ta'minlangan afzalliklarga erishish uchun har bir korxonaga o'z strategiyasidan foydalanadi. Biroq, muvaffaqiyatli kompaniyalarning evolyutsiyasi va rivojlanishining tabiati o'xshash bo'ladi, chunki kompaniyalar innovatsiyalarga asoslangan raqobatdosh ustunliklarni yaratadilar. Mamlakatimiz korxonalarida innovatsion jarayonlarning zaifligining sababi quyidagi omillar ta'sirida:

- ❑ sanoat sohasida ishlaydigan olimlarning kamligi, shuningdek, ishchi kuchi tarkibidagi olimlar va tadqiqotchilarning kamligi;
- ❑ yuqori texnologiyali patentlash sohasiga kirmaslik;
- ❑ ishlab chiqarish sektori va universitetlar o'rtasidagi zaif hamkorlik;
- ❑ innovatsiyalarni rag'batlantirishning nisbiy muvaffaqiyatsizligi va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining ishlashi;
- ❑ biznesni boshlashning murakkab tartiblari; texnologik ta'lim sifatining etarli emasligi.

Jahon tajribasidan kelib chiqqan holda, "Evropa innovatsion paradoksi" deb ataladigan tushunchani ham ta'kidlash kerak - bir tomondan, ta'lim va fanga investitsiyalarning yalpi ichki mahsulotdagi ulushini, shuningdek, aksariyat Evropa Ittifoqi mamlakatlarida, oliy ma'lumotli odamlarning ulushi. aholisi AQSh yoki Yaponiyadan ham yaxshiroq. Evropa ilmiy salohiyat ko'rsatkichlari bo'yicha ham ulardan ustundir (masalan, Nobel mukofoti sovrindorlari, SCI nashrlari, doktorlik darajasiga ega olimlar soni). Shunga qaramay, Evropa Ittifoqida iqtisodiyotning mahsuldorligi AQShga qaraganda ikki baravar past, uning AQSh bilan savdo balansi salbiy. Dunyoning turli burchaklaridan kelgan talabalar AQSh oliy o'quv yurtlarida o'qishga harakat qilmoqdalar. Qo'shma Shtatlarning o'zi nafaqat o'z mamlakatida, balki butun dunyoda yaratilgan bilimlarni tijoratlashtirib, innovatsiyalardan foydalanishda juda muvaffaqiyatli mamlakat hisoblanadi. Oliy ta'lim va tadqiqot sohasidagi eng yaxshi mutaxassislar (loyiha menejerlari, tadqiqotchilar, oliy

ma'lumotli texnologiya mutaxassislarini) AQShga ko'chib o'tishadi. Evropa AQSh korxonalarida o'qitish va oliy o'quv yurtlarida o'qishga pul tikmoqda. Ushbu va shunga o'xshash dalillarga ko'ra, "Evropa innovatsion paradoksi" atamasi ham paydo bo'ldi. Yuqoridagilardan xulosa qilishimiz mumkinki, innovatsiya asosiy harakatlantiruvchi kuchdir. Shunday qilib, innovatsiya raqobatbardosh iqtisodiyotni rivojlantirish imkoniyatini beradi. So'nggi yillarda buni nafaqat iqtisodchilar, balki siyosatchilar ham tushunishdi. Asosiy maqsadlarga erishish uchun yalpi ichki mahsulotning 3 foizini ilmiy-tadqiqot ishlariga yo'naltirish, bandlik darajasini 70 foizga oshirish, byurokratiyani kamaytirish, korrupsiyani bartaraf etish va tadbirkorlikni rag'batlantirish zarur. Agar bu muammolar hal etilsa, iqtisodiyotimiz mamlakatimizda innovatsion rivojlanishda katta muvaffaqiyatlarga erishadi. Tadqiqot va innovatsiyalar uchun davlat byudjetidan mablag' ajratish va uni ta'minlash hajmini oshirish ko'zda tutilgan. Xususan, uchta asosiy yo'nalish ustuvor bo'ladi:

☐ ta'limga sarmoya kiritish va intellektual mulkni shakllantirish va ko'paytirish;

☐ sanoat va xizmat ko'rsatishda raqobatbardoshlikni kuchaytirish;

☐ Mehnat bozorida monomarketlarni tashkil etish .

Ko'rib turganingizdek, yuqorida aytib o'tilgan barcha holatlarda raqobatbardoshlikni oshirish innovatsiyalar bilan bog'liq. Mamlakatlar va alohida korxonalar o'rtasida samarali bilim almashish uchun tadqiqotlar o'tkazish va bilimlarni kengaytirish uchun muvofiqlashtirilgan va umumiy makon yaratish zarurati tug'iladi. Gap nafaqat texnologik tadqiqotlar va ishlab chiqarishni qo'llab-quvvatlash, intellektual mulk huquqlarini himoya qilish, balki innovatsiyalarning tarqalishi va tarqalishini ta'minlash haqida ham bormoqda, chunki innovatsiya joriy qilingan joyda ta'sir kutilganidek bo'ladi. O'zbekiston sanoatida innovatsiyalardan foydalanish bo'yicha yangi tendentsiya shakllandi. Bungacha arzon ishchi kuchidan foydalangan holda tabiiy resurslarni qayta ishlash bilan bog'liq tarmoqlar ustunlik qilgan. Biroq, bugungi kunda O'zbekiston tabiiy resurslardan foydalanishga tubdan yangicha yondashishni maqsad qilgan. Yangi O'zgtl zavodida tabiiy gazni chuqur qayta ishlash asosida yuqori qo'shimcha qiymatga ega mahsulotlar ishlab chiqarish yo'lga qo'yilgani buning yorqin misolidir. Bunday yirik loyihalar tufayli O'zbekiston tabiiy gaz xomashyosi eksportidan asta-sekin voz kechib, neft mahsulotlari importini kamaytirmoqda. Bu bizning energetik mustaqilligimizni mustahkamlashga katta hissa qo'shilayotganidan dalolat beradi. Nafaqat O'zbekistonda, balki MDH mamlakatlari ichida ham eng yirik investitsiya loyihalaridan biri hisoblangan UzGTL majmuasi innovatsion ishlab chiqarish namunasidir. Shuningdek, MDHdagi eng zamonaviy va innovatsionlardan biri bu korxonaning Markaziy boshqaruv pulti va zavodning Markaziy laboratoriyasidir. Yangi GTL korxonasi, ya'ni "gazdan suyuqlikka" texnologiyasi asosida yiliga 3,6 milliard metr tabiiy gaz, 1,5 million tonna tayyor mahsulot – aviakerosin, dizel yoqilg'isi, NAFTA, suyultirilgan gaz ishlab chiqarish quvvatiga ega. Bunday zavod hozirgacha dunyoning atigi 4 mamlakatida – Qatar,

Nigeriya, JAR va Malayziyada qurilgan. Bu yerda umumiy qiymati 1 milliard AQSh dollari yoki yiliga 12,8 trillion so'mdan ortiq import o'rnini bosuvchi neft mahsulotlari va uglevodorod xomashyosi ishlab chiqarilmoqda. GTL texnologiyasi asosida tabiiy gazdan qo'shimcha qiymatli mahsulotlarni qazib olish uch bosqichda amalga oshiriladi. Ushbu texnologiya asosida ishlab chiqarilgan zamonaviy yoqilg'i turlari ekologik jihatdan sifatli va toza. Bu, o'z navbatida, bugungi kunda dolzarb masalaga aylangan tabiatga zarar etkazmaslik tamoyiliga ham mos keladi. Masalan, GTL dizel yoqilg'isini oling. U yuqori texnik tavsifga ega va deyarli oltingugurt tarkibini o'z ichiga olmaydi. Xuddi shunday, GTL kerosin aviakompaniyalarga atmosferaga chiqindilarni kamaytirishning xavfsiz va foydali usulini taklif etadi.

Shu bilan birga, elektr energiyasi ishlab chiqarish jarayonida hosil bo'lgan ortiqcha bug ' hisobiga avtonom ravishda ishlab chiqariladi. Ya'ni, " O'zbekiston GTL " zavodini elektr energiyasi bilan ta'minlash masalasi ham innovatsion usulda hal etildi. Shunday qilib, korxonada nafaqat o'z faoliyati uchun zarur bo'lgan elektr energiyasini mustaqil ravishda ishlab chiqaradi, balki kerak bo'lganda ishlab chiqarilgan qo'shimcha elektr energiyasini milliy elektr tarmoqlariga etkazib beradi. Bundan tashqari, innovatsion texnologiyalar asosida qayta ishlangan gazdan zamonaviy yuqori sifatli UzGTL mahsulotlari ishlab chiqarilmoqda. Shu bilan birga, O'zgtl zavodida ishlab chiqarilgan nafta polimer mahsulotlarini ishlab chiqarishni ko'paytirish maqsadida "Sho'rtan gaz-kimyo majmuasi"ning ishlab chiqarish quvvati qayta ishlash uchun kengaytirish ob'ektlariga yuboriladi va shu orqali yagona neft-kimyo klasteri yaratiladi.

Shuni ta'kidlash kerakki, UzGTL sintetik suyuq yoqilg'i ishlab chiqarish loyihasini yaratishda Sasol (Janubiy Afrika), Haldor Tops Associatee (Daniya), Chevron (AQSh) va Honeyuell kabi yetakchi kompaniyalarning ilg'or texnologik yechimlaridan foydalanilgan. Yuqori xalqaro standartlarga javob beradigan o'zgtl mahsulotlari, birinchi navbatda, respublikaning neft mahsulotlari, xususan, dizel yoqilg'isi va kerosin, shuningdek suyultirilgan gazga bo'lgan ichki ehtiyojlarini qondirish uchun yetkazib berilmoqda. Bundan tashqari, eksport qilish imkoniyati ham bo'ladi, chunki ishlab chiqarilgan mahsulotlar yuqori sifatli.

Shuni alohida ta'kidlash kerakki, O'zgtl zavodi O'zbekistonda uglevodorod xom ashyosini chuqur qayta ishlash sohasida amalga oshirilayotgan tarkibiy o'zgarishlarning namunasi va mamlakatimiz neft-kimyo sanoatining rivojlanish sur'atlarining ko'rsatkichidir.

Xulosa va takliflar

Xulosa qilib aytganda, innovatsion tadbirkorlik bilan shug'ullanadigan va ishlab chiqarish jarayonida xorijiy tajribani qo'llab-quvvatlovchi zamonaviy korxonalarda innovatsiyalar joriy etilgani, ish haqi an'anaviy korxonalariga nisbatan 2-3 baravar, mehnat unumdorligi 2 baravar, ishchilarning sifati va farovonligi, ayniqsa, ilg'or standartlarga nisbatan. yashash, bugungi innovatsion iqtisodiy islohotlarning ijobiy

tomonlarini ko'rsatadi. Ammo yutuqlar bilan bir qatorda hal qilinishi kerak bo'lgan muammolar ham mavjud. Xususan:

bizning tadbirkorlarimiz biznesni boshqarish bo'yicha etarli ko'nikmalarga ega emasligi;

ishlayotgan xodimlarning yangiliklarni tezda o'zlashtira olmasligi;

ular ichki va tashqi xavflarni, innovatsiyalarga bo'lgan ehtiyojni va jahon bozoridagi o'z holatlarini etarli darajada baholay olmaydilar;

korxonalarini rivojlantirishga etarlicha e'tibor, raqobatbardoshlikni oshirishga yo'naltirilmagan;

shuningdek, ishbilarmonlik muhitini tashkil etish va innovatsiyalarni rag'batlantirish tuzilmasini ishlab chiqishda ko'plab muammolar mavjud.

Ushbu muammolarni hal qilishda biz quyidagi taklif va tavsiyalarni tegishli deb hisoblaymiz:

ilmiy tadqiqotlarni moliyalashtirish jarayonida xususiy biznesning rolini oshirish kerak, bu esa tadqiqot va ishlanmalarga investitsiyalar samaradorligini oshirishga turtki beradi;

innovatsiyalar uchun zarur bo'lgan investitsiyalar darajasini oshirish va raqobatni kuchaytirish zarur;

Xorijiy patentlash va innovatsiyalarni ilgari surishning asosiy elementi bo'lgan O'zbekistonda yaratilgan ishlanmalar uchun marketing qidiruv tizimini qo'llab-quvvatlash zarur.

ADABIYOTLAR:

1) Muqimyanovna, Mohira Muydinova va Karimjonova Gulshanoy Serali qizi. 2023. "JAMIYATDA YO'QOLGAN O'ZGARISHLAR OILGA TASIRI". Ta'lim yangiliklari: yigirma birinchi asrdagi tadqiqot 1 (6): 1068-72. <http://nauchniyimpuls.ru/index.php/noiv/article/view/3826>.

2) Gujin A. A., gujina G. N. Materialnie interesi v sisteme ekonomicheskogo rosta // Moskovskoe Nauchnoe obozrenie. 2012. № 12-1. S. 6

3) Gujina G. N. Sosialno-ekonomicheskaya sutshnost i printsipl formirovaniya tizimi strategicheskogo upravleniya // Vestnik Rossiyskogo gosudarstvennogo agrarnogo zaochnogo universiteta. 2009. № 6 (11). S. 141.

4) Ivanov M. A., gujina G. N. Osobennosti upravleniya riskami v rinochnix usloviyax // Vestnik Rossiyskogo Gosudarstvennogo agrarnogo Zaochnogo universitetiga. 2009. № 7 (12). S. 198.

5) Nazarshaev N. M., gujina G. N., Gujin A. A., Ecka va V. G. strategiya razvitiya biznesesa Kak asbob upravleniya konkurrentosposobnostyu // innovasii i investiii. 2016. № 4. Pp. 90-92.

6) Petrokhina E. V., Gujin A. A., Velichko N. Yu., Nijaradze L. D., Volkova A. V., Oveshnikova L. V. zamonaviy boshqaruv nazariyasi, Aryal, 2014. - 110 P